

মণিপুরগী অনীশুৰা চীফ মিনিষ্টৰ মহাৰাজকুমাৰ প্ৰিয়ব্ৰতা সিংহ

(ফে: ১৭, ১৯১১–ওক্টোবৰ ২৯,২০০৫) (অৰোইৰা শৰুক)

মহাৰাজকুমাৰ প্ৰিয়ব্ৰতনা এলাহাবাদত Ewing Christian College দা তল্লিঙৈদা কুম্‌জা ১৯৩২দা মহাৰাজ চূচাচাম্‌ সিংহনা মাবু মণিপুৰগী পোালিটিকেল এজেণ্ট C. Gimson গা লোয়ননা কোলকটাদা চংতুনা কৰো তস্পাক অমুক হুন্না মণিপুৰদা হন্দোকপীনৰা ষ্টেট ইন্কাৰি কম্বিাটিদা ৰিপ্ৰজেন্টেসন অমা পীশিন্নৰবা শিন্নম্‌থি। কৰো তস্পাক অসি মণিপুৰদা হন্দোকপীনৰা হায়জবদু ইন্দিয়া লৈগুন্না তোঙান তোঙানৰবা লেভেল কয়াদা খন্নৰবসু মণিপুৰদদি হন্দোকথিত্ৰে। কুম্‌জা ১৯৩৬কী ফেব্ৰুৱাৰী ১২দা দৰবাৰগী ওৰ্দ্দনৰি মেম্বৰ ওইনা হাপথি। পুলিস, পি দল্লিয়ু দি, আৰ্চিস অমসুং ক্ৰাফ্‌ট পাৰ্‌থি। মহাক্কা দৰবাৰ মেম্বৰ ওইৰিঙৈদা তাঙ্কুলশিন্‌গা খুন্দাৰা উঙ্কুলদা কোয়ৰা পাল্‌শ্মী। অদুবু চিংগী লৈগুাঙিচি প্ৰসিদ্‌ন্‌ট মণিপুৰ ষ্টেট দৰবাৰগী মখাদা লৈবনা মাগী অয়াৰা লৌৰা তাথি। মদুদা G.P. Stewart না পি এম এস দি ওইৰশ্মী। উঙ্কুলগী এস দি ওনা S. J. Duncan না ওইৰশ্মী। নিংথৌমচা অমনা মাগী লৌৰাক্কাি মফম্‌ অমদা চংকে হায়ৰদা অথিৎবা থন্দুবু যাদবৰিনা যানীংদ্ৰবসু য়াৰা তাথি। মতমদুদা য়াইঙুংপোকপী ফাওবদি গাড়ী চংপা য়াৱবসু মখাদি থোঙনা চংকন্দবনি। লিটান, নফুই নুংশাংখোং হুংফুং ফাওনা চংলগা উঙ্কুল য়ৌগদবনি। নফু অনী অমসুং পোটৰ খৰা লৌইনুদনা মহাক্কা উঙ্কুল য়ৌথি। মফম্‌দুদী মীয়ান্না মহাকপু হৰাওনা ওকথি। হল্পকপা লন্দিদি তোনৌই, শিৱাৱাখোং, মহাদেবৰোমদা হল্পকথি। হল্পকপা লন্দিদা অসাম ৱাইফলস পোষ্টতা উঙ্কুলদা য়ুনিয়ন জেক্কা ফিৱাল পাইৰহুয়া উবদা মহাক ওকথি। এস দি ও/উঙ্কুলদা হিৰগী মণিপুৰগী ফিৱাল পাইহন্দ্ৰিবনো হংথি। মদুদা দুনকান সাহেবনা মণিপুৰগী ফিৱালদু পীলৰুবদি পাইহনগে হায়থি। পি বিনা মণিপুৰগী ফিৱাল লৈত্ৰে হায়বদু খঙলশ্মী। মহাক্কা ফিৱালদু দিজাইন তৌথি। মহাক্কা কৈশাম তৌথী অমসুং হাওবম অমুবীগী মতেংনা কন্না হোংনবদগী থা অমগী মতুংদা মণিপুৰগী পাথংৰা য়েকপা ফিৱালদু পুথোকথি। দুনকান্না ফিৱালদু এস দি ও ওফিস উঙ্কুলদা পাইহনথি। মণিপুৰগী হায়গী লৈৱন্না ফিৱাল অদুদি মণিপুৰনা বৃটিশকী মখংতা মায়থীৰা ফংবদগী শীজিন্নথিদ্ৰবনি।

কুম্‌জা ১৯৩৯গী অনীশুৰা নুপী লান্দা মহাক পুলিসকী মেম্বৰ ওইনৰা থবক য়ান্না চিনৰা হায়বদু ওইথি। দিসেম্বৰ ১২দা মহাক ওফিসতা লৈ। চেঙ থাদোকপা থিংৰা থিংদবগী মত লৌনৰদা মহাক অথিংবদা ভোট পীথি। T-A Sharpe, PMSD বু টেলিগ্ৰাফ ওফিসতা নুপীশিংদুগা চংমিন্নাথিৰা অদু য়েংলুবদা থৌইনা ঈৱাং লৈতবনা মহাক্কা নুমিৎতুদা পাঙথোকপা প্ৰাইমাৰি স্কুলগী পৰিফ্‌কা য়েংশিনৰা চংথি। মহাক এদুকসেনসু পুৰা দৰবাৰ মেম্বৰনি। অদুবু অথেংবদা টেলিগ্ৰাফ ওফিসকী ঈৱাংদু তাবদা মহাক্কা কে এচ ধনচন্দ্ৰ, ইন্‌পেক্টৰ ওফ পুলিসকা লোয়ননা টেলিগ্ৰাফ ওফিসতা চংথি। অশোকপা নুপী খৰদু সিভিল হো্‌স্পিটালদা লায়েংনৰা পুহনথি। দিসেম্বৰ ১৩গী অযুক অঙনৰবা মহাক্কা ওফিসৰশিঙা এম্বোষ্ট পীথি। পুলিসকী মেম্বৰ অমা ওইনা পুংজা খুদি পাউ লৌৱশ্মী। দিসেম্বৰ ১৩গী অহিংদা পোালিটিকেল এজেণ্ট, প্ৰসিদ্‌ন্‌ট মণিপুৰ ষ্টেট দৰবাৰনা নুপীশিংগা লোয়ননা মন্দ্ৰিপুত্ৰিদা লৈৰা মিল অমদা চেঙ তকপা থিংবৰা চংথি। পি বিসু মন্দ্ৰিপুত্ৰিদা চংতুনা নুপীশিং অদু চংথিনৰা তকশিল্পশ্মী। ৱাইস মিলাদা পুৰিৰা ইলেক্‌ট্ৰিক কনেক্‌ন অদু লৌথোক্লেৰা কান্দা পুং ৮ মুক তাবদা নুপীশিং চংনথি। দিসেম্বৰ ১৩দা পুলিস লাইনগী লস্পাজা তৌৰা মিটিংদা মাসু চংতুনা মীশিংৰু চংথিনৰা তকুনা। মদুদা নুপাশিংনা শিংঙইৰাক পায়দনা পুলিসৰা

মণিপুৰগী নিংথৌৰোল খৰগী ৱাৰী লাইৰিক পাৰুবদগী ফাওৰকপা থন্মোয়নুংগী পাউদম খৰা

মৈদিংঙু তুবী চৰাইৰোংবনা কুমজা ১৭০৪গী শজিবুগী ৫নি পানৰা নুমিৎতা উৰিষা (ওদিয়া) দগী লাকপা ৱায় বনামাল্লি কৌৰা ব্ৰাহ্মন অমদা গুৰু ওইদুনা শাজু লাইনীংদা লাইমীং লৌথি (চৈথাৰোল কুন্স্বাৰা)। নুমিৎসিমভুদা মৈদিংঙুসিগী মচাইবুংঙো ৱাঙ্গোল নিংথৌ নিংথেম ময়াস্না (গৰিবনিৰাজ) নচিৎবা মীওই খরসু গুৱসিমভুদা লাইমীং লৌথিৱশ্মী। মৈতে নিংথৌশিংগী মনুংদা মৈদিংঙু তুবী চৰাইৰোংবনা হিন্দু লাইনীং লৌথিৰা অহানৰা নিংথৌনি। মণিপুৰদা হিন্দু লাইনীংগী মমি তাথিবসি ৰেষ্ট বেঙ্গলগী নবদ্বিপ্তা গৌৱাঙ্গ মহাপ্ৰভু পোকত্ৰিঙে চহী ১৫/১৬কী মমাঙদগীনি হায়নৈ (মৈদিংঙু ক্যান্সা নিংথৌৱেৰনগী সনা হাজুজ)। হিন্দুগী লাইনীং লিচং লৌদুনসু মতমদুগী ইনিংথৌশিংদুনা মৈত্ৰবাক মণিপুৰসি কনাগীসু মখা পোন্দ দানা চিং-তম অমতা ওইনা থন্দীৱন্দনি হায়বসি হায়জিনৰা নভে। অসিগুন্না ইনিংথৌ খৰসিবু হিন্দু লাইনীং লৌথি হায়দুনা চুমই লল্লি খঙদৰা ৰাশেম লাইৰিক কয় পুথোকৰকুনা শৌফে দাৱকপা অসিদা নন্তনা হস্কাইনীংঙাই ওইৰা খুদম চাংদম লৈতৰা তাইওৱৰা ৱাৰী কয়৷ যাওশিল্পকপা লাইবক থিবনি।

মৈদিংঙু পাইখোম্বগী সনা হাজুজা (কুমজা ১৬৬৩তগী কুমজা ১৬৯৭) মৈদিংঙুচা তোনশোন গুন্সনা পোকপা তুবী চৰাইৰোংবনা ৱাঙ্গোল নিংথৌ ওইনা য়াইঙ্কুল লাকপগী ফম পুহন্দুনা নিংথৌগী মতেং পাঙহনথি। নিংথেসি চৰাইৰোংবা চহী ১৬ খক্তমক গুইৰি। হায়ৰিৰা মতসিদা চৰাইৰোংবা হৈৱাম চনু মতঙাল অমগা হায়ন-শিন্দুনা য়ুয়ানিমল্লাখৰশ্মী। অদুবু লাইবক থিবনগী হৈৱাম চনু কুমজা ১৬৮৮গী ৱাকটীং থাদা লৈথিত্ৰে (চৈথাৰোল কুন্স্বাৰা)। মৈদিংঙু পাইখোম্বসি লায়িংথৌ খাগেশ্বৰী হেক মশুনি (মৈদিংঙুচা তোনাবনা পোকপা)। ৱাঙ্গোল নিংথৌ তুবী চৰাইৰোংবনা অমুক কোৱৌ নোংথিল চাইবী কৌৰী মশক মতৌ চঙখোনৰী শাপম চনু অমগা শকখঙ মায়খঙমদুনা লৌন-লৈনথি। ইবেম্মা নোংথিল চাইবীসি খুমনগী লম ওইৰশ্বা উচিৰা কৌৰা খুঙ্গং অমদগী মমানা পুজা পুৱজুনা ইম্ফাল কংলাগী পুঙময়োগনী লমকন লমতুপ অমদা কুমজা ১৬৭৫দা পোকথি। ইবেম্মা নোংথিল চাইবীগী মমা মপাগী মমিং মিংলেৱাচিৎবদি লায়ুপ মনুংদা পুতুনা থমথিৰনা কৰশ্বা ফীডমদা লৈৱম্‌গে হায়বসিমদি তাংদাংৰা হায়ৰা গুমজদে। অদুগা শাপম শাগৈসিসু নোংথিল চাইবীনা লৈশাৱিঙৈদা খুমন য়েজা লৈৱমদে, নিংথৌজা য়েজা লৈৱশ্মী। চৰাইৰোংবনা নোংথিল চাইবী লৌৱবদা য়েক লৌনৰা য়াদে হায়ৰা খুন্নাইৰোলগী অথিৎবা লৈবনা চাইবীগী পশ্চৌ মপা অমসুং মহাক্কা চল্লিৱিৰা শাটৈ পুৰুপ (ফুৰুপ) নিংথৌজা য়েজু খুমন য়েজা চলহনথি হায়ৰা থেংনে। অসুন্না। তুবী চৰাইৰোংবনা মহাক্কা তাল্লৌই হৈৱাম চনু লৈখিবৰগা ইকুই কুইদনা কুমজা ১৬৮৯ দা অহল লমনশিৰগী অথিংৰা কয়৷ নমথেকুনা নোংথিল চাইবী লৌথি (মথজা পঞ্জত্ৰে)। ‘পুয়া মৈ থাৰা’ হায়ৰা লাইৰিক অনীদুনা লাওৰিৰা ইৰিৰা নোংথিল চাইবীগী মতাংবু চৈথাৰোল কুন্স্বাৰা অমদি পৰিষভা ফংলিৰা অটৈ লাইৰিকশিংগা শুকচা চান্দে। অদুবু ইজৰিৰা ঐহাক্ৰুদি কৰিসু হায়জৰা গুমজদে। অদুবু খুদম চাংদমগী ওইৰা ৱাফম খৰদি অপাৰা/অপাৰীশিংদা লাস্তোকচৰমগে।

নিংথৌ ময়াস্না (পামহৈৰা/গৰিবনিৰাজ) কুমজা ১৬৯০গী পৌইনগী ২২নি পানৰা থাংজ নুমিৎতা মৈদিংঙু পাইখোম্বগী সনা হাজুজা পোকথি (চৈথাৰোল কুন্স্বাৰা, মঙাশুৰা খুংনমগী পেজ নম্বৰ ৫৫গী অনীশুৰা পৱেং - পণ্ডিট খেলচন্দ্ৰ)। অসিদা নন্তনা লাইৰিক অয়াস্নাদা মাম্ননা চংলি। নোংদা লাইৱেল পাথংৰা (কুমজা ৩৩) গী মতমদগী ইনিংথৌ বোধচন্দ্ৰ মহাৰাজ ফাওবসি মথোয়না পানথিবগী চহী মতমনচিৎবসি অহো অৱাক কয়৷ থেংনদে। অদুবু মতমদু শা-লান তেইনা থোকথিৰা য়াওথিবদুনা নীংশিংহৌদবদগী নিংথৌশিংদুগী পোকপগী চহী চনশিনবীৱমদৰা অমদি নিংঙোলশিংগী মমিৎসু চনশিল্পমদৰা খৰদি অদুম য়াওৱমগনি খল্লি। লাইওইশ্বৰা অহলশিংদুনা চহী কয়৷ চঙনা ইদুনা থন্দীৱন্না কুন্স্বাৰা হায়ৰা লাইৰিকসি অয়াস্না চল্লমগনি হায়বসি থমজগে।

পুয়া মৈ থাৰদা মীংয়েং থমদুনা লাইনীং লাইশোনগা মৰী লৈনবৰোমদা খুদোংচাৰা লৌদুনা মানা মানা পামজৰা চংচৰিৰা লাইনীং লন্দীদুদা নাকোয়ননা নংত্ৰগা হকথেংননা শিঙনৱকপা অফৰা ওইগদৰা মাদ্দে। তুবী চৰাইৰোংবনা ফম্বাল কাথিবসি কুমজা ১৬৯৭কী লমদাগী ১০নি পানৰা ইৰাই নুমিৎতনি হায়বসি পুম্নম্‌ক্কা খঙনৰৰা গুঙনি। চহীসিগী মমাঙদা নোংথিল চানৰীগী মপুন্তুগী (১) নিংথেম ময়াস্না পোকত্ৰে পঞ্জত্ৰে; (২) কুমজা ১৬৯২দা চকপা মখাউ গুন্ধী পোকত্ৰে; (৩) কুমজা ১৬৯৫দা নিংথেম লৌইম্‌য়ু পোকত্ৰে। নোংথিল চাইবী মচা অহম পোঙ্কৰা মতুং কুমজা ১৬৯৬গী ইঙাগী ২৭নি পানৰা ইৰাইদা তাইবঙপান থাদোকত্ৰে (পণ্ডিট খেলচন্দ্ৰগী চৈথাৰোল কুন্স্বাৰা, মঙাশুৰা খুংনমগী পেজ নম্বৰ ৫৯গী ১০শুৰা পৱেং)। শাংপম চনু নোংথিল চাইবী লৈখিবগী ঈ-পাউগী ৱাৱোলসিবু যৌশা-ৱাশাদনা নমথাক্কা পুন্সি অমা শাগংগীৱে হায়বসি ‘মকক লৌইখোন্দী’ হায়ৰা মিংলেনসিদগী খঙৰা গুন্মী। নিংথৌৱোল লম্বুবদা পীশিল্লিৰা অসিসু লাল্লি মৰমদি নোংথিল চাইবী মৈতে লৈমা ওইখিদ্‌ে। অসুন্না শাংপম চনু অসিবু নমথাক্কা পুন্সি ৱাৰী অমা শাগংগীদুনা মৈত্ৰবাক মণিপুৰগী পুৱাৰীবু লংজবতা নন্তনা নোংথিল চাইবী ইবেম্মাসিবসু শেৱান তুৱাল

ফুৰা হৌৱকথি। মদুদা পি বিনা মশাগী ৰিভোলভৰ পুথোকুনা বিনৰা ৱ্লেঙ্ক ফায়ৰ তৌথি। মথং তাৱকপা ঈৱাংদা বজাৰ থিংবগী থোঙজং চঙশিল্পকপদা বজাৰ গুৰুৰা থবক লৌখংথি। জানুৱাৰী ৭, ১৯৪০দা Seditious speech পীৰগী মৱাল পি বি য়াওৰা দৰবাৰনা হিজম ইৰাবত্সু চহী ওগী ফাদেক তাহনথি।

মহাৰাজকুমাৰ পি বিনা মতমদুগী মণিপুৰ ইন্‌ষ্টিটুসন (হৌজিৰুা সী সী হায়ৰ সেক্‌ন্‌দৰি) গী ওজা অখাম সুবেন্দ্ৰাগী মতেংনা শগোলবন্দা লাইব্ৰেৰি অমা লিংখংনৰা হোংনথি। লাইৰিক কয়৷, জৰ্নেল কয়৷ খোমগংনদুনা শগোলবন্দা লৈৰা খমলাংবগী লাইশঙদা লিংখংথি। মণিপুৰী অসি বি এ লেভেল ফাওবা তস্না য়ানৰা টেক্স বুক কয়৷ পুথোক্লেৰা হোংনথি। ওজা নাভুম সিংহগী মণিপুৰী সঙ্কীৰ্তন অসি ইন্দ্ৰিয়ন ব্ৰোদকাষ্টিং য়ুনিট ওফ কোলকটাদা শন্দোকহনথি। লাইৱেৰনময়ুম ইবুংঙোহল অমসুং ধুমৰা ৱোয়গী মতেং নীথি। শা-ষণ অসামদা পংথা থাদোকপা থিংথি। য়াইথিথীৰু চপ মানৰা থাজা পুথংনৰা হোংনথি।

জপান্না ইম্ফালদা মে ১০, ১৯৪২দা ৰোম থাদৈ। বৃটিশ অমসুং এল্লাইসিংশিবু মতেং পাংনৰা লানগী থৌৱাং তৌই। নহা কয়৷ নৌনা লিংখংপা অসাম ৰেজিমেণ্টতা চওঁই। এম কে প্ৰিয়ৱতা সিংহসু মশাগী চহী ৩৯ শুৰদা ইন্দ্ৰিয়ন আৰ্মিদা চওঁই। ইন্দ্ৰিয়ন মিলিটৰি একাদেমি ধেৱাদুন্দা ত্ৰেিং তৌই। ত্ৰেিং লৌইৰবদা মাবু কম্বিসান তৌদুনা কেপ্তেনগী ৱেঙ্ক পীদুনা অসাম ৰেজিমেণ্টকী অনীশুৰা বটা্লিয়ন হেদ কাৰ্টদা থশ্মী, লানফমদদি থাকে। সাউথ ইন্দ্ৰিয়াদা মতম খৰা লেকঁই। লাল লৌহিৱগা চহী ২ মুক শিলোংদা লৈৱশ্মী। অৱাং নোংপোকী লম কয়৷ কোয়থি। মহাক্কা দৰবাৰ মেম্বৰ ওইনা দুটিদা লৈৰা ওইনা লৌথিবনি হায়না লৌদুনা দৰবাৰ ওইনা ষ্টেট সাৰ্ভিসতা কুম্‌জা ১৯৪৬কী জুন ৬তা অমুক হল্পকথি।

দি য়ুনিভৰ্চিটি ওফ মণিপুৰনা স্পিসিয়েল কনভোকেসন অমা পাঙথোকুনা শ্ৰী মহাৰাজকুমাৰ প্ৰিয়ৱ্ৰতা সিংহদা দিষ্ট্ৰী ওফ ডোক্তৰ ওফ লেটুৱস অমা মে ১৪, ১৯৮৮দা পীথি। মসি Citation by Prof. K.J. Mahale, Vice-Chancellor না অসুন্না পল্লি, "I have the honour to present to you Maharaj Kumar Priyobrata Singh, a distinguished social worker and a humanist who is at present Managing Trustee of Charles Fredereik Jeffery Memorial Trust.

He, in the fullness of time rose to mark as one of the makers of modern Manipur. He was chosen as a distinguished member of the Manipur State Darbar (1936-41). At the outbreak of the second world war, he joined the Indian Army in 1942. After getting the King’s commission he distinguished himself in several important assignments in the Army. In recognition of his distinguished services, he was given several awards and medals and he led the Assam Regiment Contingent in the Second World War Victory parade in Delhi, March 1964.

He played a Pioneering role in the setting up of a viable infrastructure for the new born state. Under his leaderships, Manipur State Bank, Manipur State Transport Manipur Rifles, D.M.C. College were established. Later, as Advisor to the governor, he was closely associated with diverse phases of

উহন্দুনা মশক থিহল্লি।

হৌজিক হৌজিকসু মথজা পঞ্জথিৰা লাইৰিকশিংদুদা অমুক্সু শন্দোক্লি অসুন্না - কুমজা ১৬৯৬তা লৈথিথৰা নোংথিল চাইবীসি অমুক হিঙ্গংহন্দুনা চেথে হাওখুন অমগী খুল্লাকপগী মচানুপী অমুক ওইহল্লি অদুগা মৱাম খুল্লাকপগী ফাৱকপী অয়োকপী মচানুপী অমুক ওইহল্লি। অদুগা অমুকসু চহী ১২ খক্তং নিংথৌ ওইনা পাল্লশ্বা তুবী চৰাইৰোংবনা (কুমজা ১৬৯৭-কুমজা ১৭০৯) চহী ২০ শুৱকপা নিংথেম ময়াস্না (পামহৈৰা) সি চাইবীগী পুন্তুগী কৰশ্বা পোঙ্কনি মৰমদি মৈদিংঙুসিনা নিংথৌ ওইৰা মতমদা নোংথিল চাইবী লৌথি হায়ৰিবনিনা (শান্তিদাসকী ওইগেৱা নংত্ৰগা বিষ্ণু গোষাইগী ওইগেৱা)। অসিগুন্না চমন্স্বৰা নিংথৌৱেলগী ৱাৰী লিখুনসি খোংজোম পৰ্কগী শৈশক কয়াদা, শুমাং লীলাদা, দ্ৰামানচিৎৰা কয়াদা উংতুনা অচুস্না ওইনা উহন্দুনা মৈত্ৰবাকী পুৱাৱিদা লংজবগা লোয়ননা গুসিগী মীৱোলসিদা গাওহল্লি। অমুক্সু শিত্ৰবী নোংথিল চাইবীসি অথিৎবা ওইনা পুথোকুনা মশানৌ তুবী চৰাইৰোংববু হাংপদা অমুক য়াওহল্লি। হায়ৰিৰা চুমইসু খঙদৰা অশেশ্না পুৱাৱীদুদা নোংথিল চাইবীদে কৰশ্বা মতমদা কৰশ্বা চহীদা অমদি কদাই ফাওৰা হিংলশ্মী হায়ৰগী ৱাৰী মতাংদুদি অদুম ওতংগে।

মৈদিংঙু চিংখংথোস্না ৱাৰ্জৰ্‌ ভাগ্যচন্দ্ৰগী মতাংদা অমুক লাকচগে। য়াৱিবমথে শমপংনা থমজবনি। মৈদিংঙু নিংথেম ময়াস্না (পামহৈৰা- গৰিবনিৰাজ) না অৱাস্থম চনু য়োয়ৰুলোন লগ্নাসু তৱংলাস্থবী (লৈমৱেশ্বী অহল নংত্ৰগা অপানৰী/অপাস্ত্ৰী) পামদুনা কাইনৌ টাঙশোম্মা (শ্যামশাই খুৱাইলাকপা) পোকই। পুৱাৰী লাইৰিক অটৈগা খেন্নৰা খৰদি থেংনৈ অদুবু মৈদিংঙুসিগী অহন্না শ্যামশাই খুৱাইলাকপা পোকপনি হায়বিসিমদি ইচুম চুম্বৱে। শ্যাম খুৱাইলাকপনা ঈৱাংলোন ৱায়েনবম চনু চাখা মৰিং লৌইখোন্দী পামদুনা (১) গৌৱশ্যাম (ময়াস্না) (২) চিংখংথোম্মা (ভগ্যচন্দ্ৰ) অমসুং কৃষ্ণচন্দ্ৰ পোকই। অদুগা খয়েইৱোন (খুমন) থোঙবম চনু অমসু পামদুনা ভবানন্দ পোকই। মৈদিংঙুচা শ্যামশাই মশাগী চহী ৭ খক্তা গুইৰিঙৈদা মপাইবুংঙো নিংথেম ময়াস্ননা কুমজা ১৭১৭তা বৈষ্ণব (নিমাদ্দি) লাইনীং লৌথিৰা মতমদা মহাকসু (শ্যামশাই) নিমাদ্দি লাইনীং লৌথি। গৰিবনিৰাজনা অমুক কুমজা ১৭৩০ দা ৱমাদ্দি লৌথিবদি মচাইবুংঙো শ্যামশাই ৱামাদ্দি লৌথিদ্‌ে বৈষ্ণব লাইনীংদা (নিমাদ্দি) অদুম লেঙদনা লৈথি। ৱমাদ্দি লাইনীং লৌ্যাদৰা মীওইশিং কয়৷ কুমজা ১৭৩৩দা লৌই থাদুনা চৈৱাক পীথিবদা শ্যামশাই খুৱাইলাকপসু য়াওথি। মৈদিংঙু চিংখংথোম্মা ভাগ্যচন্দ্ৰনা মপাইবুংঙো শ্যামশাইগী খুৰুই ইদুনা কুমজা ১৭৫২-৫৩ অদুৱাইদা ৱামগোপাল বৈৰাজ কৌৰা ব্ৰাহ্মন অমদগী বৈষ্ণব লাইনীং লৌথি হায়ৰা থেংনে। নুমিৎ থাৱামচিৎবদি পনবিৱমদে। মৈদিংঙু ভাগ্যচন্দ্ৰনা নিংথৌ ওইথিৰা মতম কুমজা ১৭৬৫দগী কুমজা ১৭৬৭ ফাওবসি আহোমগী কোনুং ৱন্দপুৰ (সিবসাগৰ) দা লান থুপুনা লৌথিৰা মতমসিদা ‘পৱমানন্দ’ কৌৰা আচাৰ্য অমা থেংনুদুনা মঙেলন্দী মাধৰ্বচাৰ্য সমপ্ৰথায়গী বৈষ্ণব ধৰ্ম্দদা লাইমীং লৌথি হায়। তুবং শমজিঞ্জৰগা মৈদিংঙু ভাগ্যচন্দ্ৰ গন্স৷ চংপৱোমদা লাচকগে।

কুমজা ১৭৯৭গী ময়ায়দগী থৌৱাং তৌদুনা লৈৱকথিৰা মৈদিংঙু ভাগ্যচন্দ্ৰগী গন্স৷ খোঙচং অদু মৈদিংঙুনা কুমজা ১৭৯৮গী মাৰ্চ ৭তা মচাইবুংঙো লাৰ্যানচন্দ্ৰনা নিংথৌ খুভম শিন্নৱল্লগা নবদিপ অমসুং বৃন্দাবনগীদমজা খোঙশানথিৱশ্মী। খোঙচংসি মীকোক ৭০০ মুক্কা শাবনি। মীকোকশিংদুগী মনুংদা মীকোক ৩০০ মুক্কা চিঞ্জাক/পোখাং পুনচিৎবনি। হায়ৰিৰা খোঙচংসিদা ভাগ্যচন্দ্ৰগী তাল্লোয় লেমসিং ১০ ৱোম, মচাইবেম্মাশিংগী মনুংদা মৰুওইনা বিস্বাবতি (ভাগ্যবতি/অনুপ্ৰিয়া/শিজলাইওংবী), হৰিশেশ্বৰী, শেযপ্ৰিয়া, য়াত্ৰিস্ত্ৰীনাচিৎবনি অমসুং মচাইবুংঙোশিংগী মনুংদা মধুচন্দ্ৰ, চৌৱজিৎ, বিস্বনাথ (খোংজাইঙুৰা) গন্তীৱসিং (শামুফাৰা) নচিৎবা য়াওৱি। মতমদুদা মণিপুৰ ইম্ফালদগী নবদিপ/নদিয়া, মুৰ্শিদাবাদ য়ৌনৰা চংপলা পুন্সলাই লাইৰা নভে, খোঙনা চিং লন্দি/ঈশিং লন্দি/জঙ্গল লন্দি কয়৷ ফাও ফাওদুনা চংলিবনি। লমখাংদা শিৰা নাৰা কয়াসু য়াওৱমগনি। মৈদিংঙু ভাগ্যচন্দ্ৰনা অৰোইৰা ওইনা চংথিৰা গন্স৷ খোঙচংসিদা কছাড়গী কোনুং (মনেমশিজ হৰিপুয়ানা ওংথিৰা) ফাওৰৰা চংথিদ্‌ে, মতাংসিমদি থাদোকচৰমগে। অসুন্না মৈদিংঙুনা মথং মথং চংথিদুনা ত্ৰিপুৱা (তখেল) দা য়ৌথিৱশ্মী অমসুং মফমদুদা ভাগ্যচন্দ্ৰনা মচাইবেম্মা ইতোন তেশ্বী ৰাওংমদনা হৰিশেশ্বৰী (মঙ্গল কেথেল থানৰী) বু তখেল নিংথৌ ‘ৰাজধৰ মানিক্যদা থাজদুনা লুহোংবিৱশ্মী।

মৈদিংঙুনা মচাইবেম্মা হৰিশেশ্বৰীনা লৌইনজৱকপা ‘ৱাধামাধৰ’ বিগ্ৰহসু লাংচবগী অয়াবসু পীৱিৱশ্মী। মৈতে নিংথৌশিংগী মনুংদা তখেল নিংথৌদা মচানুপী থাজদুনা অফৰা মৰী থমথিবসি মৈদিংঙু চিংখংথোম্মা (ভাগ্যচন্দ্ৰ) না অহানৰনি। অদুদগী ভাগ্যচন্দ্ৰনা ‘ৱাধামাধৰ’ মন্দিৰগী পুৱোইটি, শেৰাৰীশিং, ঈশৈ শকপশিং অমসুং পুং য়েবনচিৎবা মীওই অটৈ খরসু থন্দীৱশ্মী। হৌজিক ফাওৰা ত্ৰিপুৱাগী আগৰটালদা ‘ৱাধামাধৰ’ লাংতুনা লৈৰি। অদুদগী মৈদিংঙু অমসুং মনাই মশন খোঙলৌইশিংগা লোয়ননা বঙ্গ লৈৰাক্কা ঈশিং লন্দি/কংফাল লন্দি কয়৷ চংথিদুনা নবদিপকী কৃষনগৱগী পুংথিৱশ্মী। মৈদিংঙুনা মচা ইবেম্মা বিস্বাবতী মঞ্জৰি (ভাগ্যবত)। শিজলাইওংবীনা লৌইনজৱকপা শ্ৰীঅনুপ্ৰভুবসু মালঞ্চপাড়া লৈৰিৰা শ্ৰীশ্ৰীনবদিচন্দ্ৰগী লাইশঙদা পূন্না লাংমিন্নৰবা থৌৱাং তৌৱিৱশ্মী। বিগ্ৰহ অনিসি পূন্না লাংমিন্নগৰী মৱমসি শ্ৰীশ্ৰীঅনুপ্ৰভুগী লম ফংদুনা লাইশঙ শাদ্ৰিৰা ফাওবনি। অসুন্না ৱাৰ্জৰ্‌ ভাগ্যচন্দ্ৰনা মচাইবেম্মা বিস্বাবতী (শিজলাইওংবী) গীদমজা মনাই মশন খৰগা নবদিপকী মালঞ্চপাড়াদা থন্দীৱল্লগা মুৰ্শিদবাত পাটফ্ৰেত্ৰা পাংথিৱশ্মী। মৈদিংঙুনা মুৰ্শিদবাভা লৈৰিওঁজুদা বেঙ্গোল অমসুং মণিপুৰগা ললোন ইতিক তৌবদা খুদোংচানৰা মীথুং শঙ অমা শাবনিবগীদমজা মতমদুগী গভৰু জেনৰেল, লোৰ্দ্‌ য়োনিটদা চিঠি ইদুনা থাথিৱশ্মী। মদুদী অশেৰা মৱেল খঙবীনীংলবদি ইচে ইবেম্মা ডা. চোঙথাম য়ামিনী দেবীগী লাইব্ৰেৱীগী খঙবীগনি।

reconstruction and policy-making at the highest state level. With an unfailing eye for the indigenous talents, he set up a Spinning mill with a capacity of 25,000 spindles, whose chairmanship he held with high spirits and rare competence. It was honour, as a social worker and an educationist that he finally emerged as a monument of dedication. He has been the main force of inspiration behind all new experiments in the vast field of higher education, the rice dividends being the Regional Medical College, State Kerla Academy Agriculture College and finally the University of Manipur.

পোলিটিক্সতগী পোখাৰৰা মতুংদা মহাক খুন্নাইগী ওইৰা য়াইফ থৌৱাং কয়৷ পাঙথোকপনা মৰুওইৰা থৌদাং লৌথি। মানা পামজৰা লাইয়েকপা অসিদসু থৱায় য়াওথি। মণিপুৰগী Contemporary Painting দসু অটৌৰা থৌদাং লৌৱকপা মীশক অমনি। ইম্ফাল আৰ্টস কোলেজ লিংখংপদসু মাগী কন্দ্ৰিব্ৰসন লৈ। থৌইৰী এৱাৰ্ড কুম্‌জা ১৯৯১দা কলচৱেল ফোৱম মণিপুৰনা ফাইন আৰ্টসকীদমজা খুংশিন্নাথি। মণিপুৰগী আৰ্ট অমসুং কলচৱদা মাগী হৌথিৰা থবকপু শকখঙবিৰা ওইনা কুম্‌জা ২০০০দা মণিপুৰ সাহিত্য পৰিষদনা Srimad Paramhans Swami Yogendra Giri Memorial Award পীথি।

ভাৱত সেবক সমাজগসু কুইনা লৌইনৱকথি। মণিপুৰ কলচৱেল কনফৰেন্স হায়ৰা সোসিও কলচৱেল ওৰ্গেনাইজেসন অসিগীসু মেম্বৰ অমসুং প্ৰসিদ্‌ন্‌ট ওইৱশ্মী। মণিপুৰদা খুন্দামিন্নাৰিৰা জং অমসুং কাঙলুপ কয়াগী মৱজা নুংশিন্নৰা হেংনৱশ্মী। মণিপুৰগী চিংগী লম কয়াদা চংনলশ্মী।

মণিপুৰ স্পাইলিং মিলস কেপোৰেচনসু হৌগংলকপদা চিয়াৱমেন ওইৱশ্মী। মহাক নেভৰুবু নৃশিঞ্জৰা মীশকনি। মহাক্কা Exotic Plants কয়৷ মণিপুৰদা অহানৰা ওইনা পুথোকথি। পনৰা য়াৰা খৰদি Sandalwoods, Araucaria, Pinus Longfolia, Kendu, Yew, Spathodea, Eucalyptus, Sal Deodarun অসিনচিৎৰা কয়ানি।

ধনমঞ্জুৰি কোলেজ লিংখংপদা নন্তনা শ্যামাশথি গাৰ্লস হায় স্কুলসু লিংখংলশ্মী। মহাক্কা দোকুমেণ্টৰি ফিল্ম নাৱ্‌সি কুম্‌জা ১৯৩৬ তগীনি। হায়ৰিৰা ফিল্মশিং অসি মাগী ময়ুমদা মে ২৬, ১৯৮৯দা Line Artwork and Technician Association কাপ্তুনা য়েংনথি। ফিল্মশিং অসিগী মনুংদা Sr Robert Reid, Governor of Assam না সনা কোনুংদা লাকপগী, গুৰুপগী থৌৱম য়াওৱি। গভৰ্ণৰ অসি জানুৱাৰী ২২দগী ৩১, ১৯৩৮দা মণিপুৰদা লাকথিবনি। ফিল্ম অমদি সনা কোনুগী ওইৰিৰা ফীঅমদু কলৱ ফিল্মদা নশ্বনি। সনা কোনুংগী অকোয়বদা লৈৰা থাঙ্গপাংতা হিয়াং তাৰবগা মৰী লৈনৰা দোকুমেণ্টৰি ফিল্ম অমসু য়াওঁই। ময়ু Sir Robert Reid, Governor of Assam না লাকপদুগা মৰী লৈননা জানুৱাৰী ২৩, ১৯৩৮দা পাঙথোকথিবনি।

কুম্‌জা ১৯৯৬তা মোটোৱ এঞ্জিনেট অমা থোকপদগী চংপা খোংপা